

UDK: 372.8

Gulbaxor RAXIMOVA,
O'zbekiston-Finlandiya pedagogika instituti dotsenti
E-mail: rahimovagulbaho17r@gmail.com

Pedagogika fanlari doktori M.Axmedova taqrizi ostida

TALABALARGA SA'DIY SHEROZIY IJODI NAMUNALARINI O'RGATISHDA "DIDAKTIK TAHLIL METODI" DAN FOYDALANISH USULLARI

Аннотация

Maqolada talabalarga Sa'diy Sheroziy ijodi namunalarini zamonaviy texnologiyalar orqali o'rgatish usullari tahlil qilingan. Tanlangan metodni qo'llash orqali talabalarning mumtoz adabiyotga, milliy qadriyatlariga bo'lgan qiziqishlari ortadi. Talabalar mavzuga ijodiy yondashadi, o'z fikrlarini erkin bildirishga harakat qiladilar. Bu bilan ularning mustaqil fikri teranlashadi, dunyoqarashi o'sadi, darsga qiziqishi ortadi, topqirligi, zukkoligi, tezkorligi, faolliklari oshib boradi.

Kalit so'zlar: Innovatsion metod, boshlang'ich ta'lim, mumtoz adabiyot, hikmat, ta'lim, tarbiya, odob-axloq.

МЕТОДИКА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ «МЕТОДА ДИДАКТИЧЕСКОГО АНАЛИЗА» ПРИ ОБУЧЕНИИ СТУДЕНТОВ ОБРАЗЦАМ ТВОРЕНИЯ САДИ ШЕРАЗИ

Аннотация

В статье анализируются методы обучения студентов образцам творчества Саади Ширази с помощью современных технологий. Применяя выбранный метод, повышается интерес учащихся к классической литературе, национальным ценностям. Учащиеся творчески подходят к теме, стараются свободно выражать свои мысли. При этом углубляется их самостоятельное мышление, растет мировоззрение, повышается интерес к занятию, повышается находчивость, смекалка, сообразительность, активность.

Ключевые слова: инновационный метод, начальное образование, классическая литература, мудрость, образование, воспитание, этикет.

METHODS OF USING THE "DIDACTIC ANALYSIS METHOD" IN TEACHING THE STUDENTS OF THE SAMPLES OF SADI SHERAZI CREATION

Annotation

The article analyzes the methods of teaching students' samples of the work of Saadi Sherozi through modern technologies. By applying the chosen method, students' interests in classical literature, national values increase. Students approach the topic creatively, try to freely express their opinions. With this, their independent mind is terrified, their worldview grows, their interest in the lesson increases, their resourcefulness, ingenuity, agility, activity increases.

Key words: innovative method, primary education, classical literature, wisdom, education, upbringing, etiquette.

Kirish. Sa'diy Sheroziyning "Guliston" va "Bo'ston" asarlariga qayta-qayta murojaat qilish hayotiy zaruratga aylanmoqda. Chunki uning asarlarida ilgari surilgan har bir axloqiy qoida kishilarga ma'naviy komillikka va baxt-saodatga erishish haqida saboq beradi. Muruvvat, sadoqat, tavoze, mehnat, saxiylik, nomus, omonatga vafo, adolat, yumshoq fe'llik, shijoat kabi go'zal xislat va xayol odamga baxt-saodat keltirishi obrazli tarzda bayon qilinadi. Hasad, adovat, baxillik, xiyonat, takabburlik, yomonlik, munofiqlik, chaqimchilik, johillik va yalqovlik esa odamlarni falokatga sudrashi tayin ekanligi badiiy tarzda mahorat bilan ifodalanadi.

Sa'diyning boy hayotiy tajriba asosida yaratgan "Bo'ston" (1257) va "Guliston" (1258) asarlari unga olamshumul shuhrat keltirdi. "Guliston" asari sakkiz bobdan iborat bo'lib, uning tarkibiy tuzilishi quyidagicha: debocha; birinchi bob – podshohlar siyrati zikrida; ikkinchi bob – darveshlar axloqi zikrida; uchinchi bob – qanoat fazilati zikrida; to'rtinchi bob – sukut saqlashning foydalari zikrida; beshinchi bob – ishq va yoshlik zikrida; oltinchi bob – qarilik va zaiflik zikrida; yettinchi bob – tarbiyat ta'siri zikrida; sakkizinchi bob – suhbat odobi zikrida.

Mashhur fransuz faylasufi va adibi Volter "Guliston" dan xabardor bo'lgan va ba'zi she'rlarida undan

foydalangan. Taniqli fransuz masalchisi Lafonten ham "Guliston" dagi hikoyat va naqlardan o'z masallarida istifoda etgan. Rus shoiri A.S.Pushkin: "Sa'diy va Hofiz asarlarining pinhoniy asroriga yetguncha she'rlarimda quvonchbaxsh jihatlar va hayotdo'stlik kam uchrardi", - degan edi.

Sa'diy asarlari qadimdan o'zbek xalqi orasida ham mashhur. "Bo'ston" va "Guliston" asarlari madrasalarda asosiy darsliklar sifatida o'qitilib kelingan. Toshkentlik mudarris va shoir Mullo Murodxo'ja Solihxo'ja o'g'li "Shavqi Guliston" deb atalgan asarida madrasa talabarlari ehtiyojini hisobga olib, asarning qiyin so'z va iboralarini sharhlagan. Bir so'z bilan aytganda, Sa'diyning "Guliston" asari o'zining nozik badiiy vazni va mazmuniy qiymati bilan alohida vaznga egadir.

"Sa'diy yolg'iz Eron emas, balki Osiyoning, Afriqoning hamma yerida hurmatli bir faylasufdir. Uning tarzi bayonining tarovatini va ifodasining qimmatini Ovrupo ilmu adab ahli ham ko'pdan beri tan olganlar", - deb yozadi mashhur major olimi Xerman Vamberi. Nemis shoiri va mutafakkiri I.V.Hyote Sa'diyi "juda mahsuldor va fayzli", "hayot tajribasi bilan boyigan juda yaxshi shoir" deb hisoblagan.

Guliston gullar to'plami bo'lganidek, "Guliston" ham she'r va hikoyalar to'plamidir. U donolik manbai sifatida keng tilga olinadi. G'arb dunyosida hamon tez-tez takrorlanadigan

quyidagi mashhur aforizm ham "Guliston" asaridan olingan: "Men oyoq kiyimim yo'qligidan noliganda, oyog'i yo'q odamni uchratib qoldim".

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilariga adabiy didaktik asarlarni o'qish va uqish, mazmun-mohiyatini to'g'ri anglash ko'nikma va malakalarini hosil qilish, talabaning badiiy ijod namunalari to'g'ri tahlil qilishga o'rgatish bugungi ta'lim tizimining muhim shartlaridan biridir. Darhaqiqat, talaba badiiy matnni chuqur idrok qilmasa, undan estetik zavq olmasa, ularda ma'naviy va ma'rifiy, komillik tuyg'usini shakllantirish qiyin kechadi.

Ma'lumki, har qanday badiiy asar, u qaysi janrda bo'lishidan qat'i nazar, tahlilga, muhokamaga tortilmas ekan, matnning mohiyatiga kirilmas ekan, u tarbiyalanuvchining ma'naviyatiga hech narsa bermaydi. Shu ma'noda mazkur she'r matni ustida ishlash uchun ta'limning didaktik tahlil metodidan foydalanish maqsadga muvofiqdir.

Talabalar Sa'diy Sheroziy asarlarining mazmun-mohiyatini tushinishlari uchun avval "didaktik tahlil" tushunchasining mohiyatini anglab olishlari o'rinni bo'ladi. Prof. Q.Yo'ldoshev o'zining "Badiiy tahlil asoslari" nomli monografik tadqiqotida asarlar tahlili turlari haqida so'z yuritir ekan, didaktik tahlilga shunday ta'rif beradi: "O'quv (didaktik) tahlili jamoa shaklida amalga oshirilib, badiiy asarning hozirgi hayotiy va badiiy mantig'i hamda estetik o'ziga xosligini anglash orqali o'quvchilarda ezgu ma'naviy sifatlarini shakllantirishga yo'naltirilgan estetik-pedagogik faoliyatdir".

Olim adabiy asarlarni didaktik tahlil etishda o'qituvchi-o'quvchilarning birgalikdagi faoliyatini quyidagi uch usulda uyushtirilishini maqsadga muvofiq deb hisoblaydi:

- a) muallifga ergashib yoki matn doirasidagi tahlil;
- b) badiiy obrazlar asosidagi tahlil;
- v) muammoli o'quv tahlili.

Didaktik tahlilning birinchi usulida o'qituvchi badiiy matnning estetik mohiyatigagina emas, balki uning qurilish tartibiga ham amal qilishi va matn mantig'ini, uning ichki tartibini aslo o'zgartirmagan holda asar zaminidagi ma'noni, badiiy jozibani o'quvchilar bilan birgalikda kashf eta borishini ta'kidlaydi. Buni tekstual tahlil, ya'ni asar matniga tayanib tashkil etiladigan tahlil usuli deyish ham mumkinligini va bunday tahlil kechimidagi o'qituvchi yo'naltiruvchi faoliyat ko'rsatishini aytadi.

Ikkinchi yo'nalish, ya'ni obrazlarga tayanib tahlil qilishda o'qituvchining e'tibori asardagi timsollarga qaratilishi va asarning badiiy ma'nosi, jozibasi obrazlar ruhiyatini anglab borish asnosida ochilishini ma'lum qiladi. Bu usuldagi tahlilni muallif timsolli tahlil deb atashni ma'qul ko'radi va bu yo'nalishda amalga oshiriladigan tahlilda o'quvchilarning ancha faol ishtirok etishlariga imkoniyat tug'ilishini aytadi.

Asarlar didaktik tahlilining uchinchi usuli – muammoli tahlil asosan o'quvchilar tomonidan olib borilishi ko'zda tutilishi ta'kidlanadi. O'qituvchi tarbiyalanuvchilari oldiga badiiy asar matnidagi kelib chiqqan holda badiiy yoki hayotiy muammo qo'yishini va ularga bu muammoni yechish yo'llarini ko'rsatib, bu kechimda foydalanish mumkin bo'lgan qo'shimcha adabiyotlar bilan ta'minlashi kerakligi aytiladi. Asar tahlili jarayonida o'quvchilar faqat o'zlari bilgan tushunchalaridagina foydalanib qolmay, bir qator yangi estetik-mantiqiy bilimlarni mustaqil o'zlashtirib olishga ham majbur bo'lishlari ma'lum qilinadi. Jamoaviy muammoli tahlil kechimidagi o'quvchilarning ma'naviy olamida ham, aqliy dunyosida ham ma'naviy o'zgarishlar sodir bo'lishi, muammoli tahlil faqat jamoaviy shaklda emas, balki individual yo'sinda ham amalga oshirilishi mumkinligi, biror asar yuzasidan qo'yilgan hayotiy-estetik muammoni yechish uyuq vazifa qilib berilganda, individual muammoli o'quv tahlili yuzaga kelishi aytiladi.

Ushbu metodlardan kelib chiqib, Sa'diy asarlaridagi hikmatli so'zlarni quyidagicha tahlili qilish mumkin.

Badiiy matn tahlili namunasi:

Shayx Sa'diyning hikmatli so'zlari bolalarda odamiylikka xos, tarbiyaviy jihatlarini shakllantiradigan, bir qator ijobiy sifatlarini kamol toptiradigan, buyuklikka undovchi asardir.

O'z mehnatidan non yegan kishi

Hotam minnatidan ozod yoz-qishi.

Insoniy qadr-qimmatni u birinchi galdagi mehnatda, o'z mehnatiga, bilimi va hunariga tayanishida, bironvga xor bo'lmaslikda deb tushunadi va shunday ta'lim beradi.

Hikmat o'qituvchi tomonidan ehtiros bilan aytib berilgach, talabalarning tuyg'ulari sovimasdan uning muhokamasiga o'tilib, asosiy e'tibor dastlabki qatoriga qaratiladi va yana qaytadan o'qib beriladi. Talabalardan birinchi misrada ilgari surilgan fikrning mazmuni, unda nima deyilayotgani so'raladi. Sa'diy nazarida inson faqat o'zi uchun emas, boshqalar taqdiri uchun ham, butun bashariyat taqdiri uchun ham javobgar. Insonning ko'zini ochishga, unga yashamoq yo'llarini o'rgatishga umrini bag'ishlagan Sa'diy hayotda insonni pok, irodali, kuchli va mag'rur ko'rishni istaydi. Hikmatda hamma narsa faqat harakat va jasorat bilan qo'lga kirishi mumkinligi lo'nda qilib ko'rsatib berilgan. Lekin "bersang yeyman, ursang o'laman" qabilida ish tutish ham yaramaydi. Ushbu hikmatda haqiqatan ham, o'z mehnati, peshona teri bilan topilgan taomni iste'mol qilish kishiga o'zgacha huzur baxsh etishi haqida fikr yuritilmoqda. Bu yerda faqat non yeyish emas, o'zi uchun harakat qilmasdan tekin tomoqlikni kasb qilib olish nazarda tutilyapti. Oramizda shunday mas'uliyatsiz, tekintomoq insonlar ham uchrab turadi. Ular mehnat qilishdan ko'ra o'zini bechorahol ko'rsatib, boshqalar bergan "tayyoriga ayyor" bo'lishni xush ko'radilar. Shoir hikmatli so'zi orqali ana shu kimsalarga chiroyli nasihat qiladi. Ikkinchi misrada esa "Qo'ldan berganga qush to'yimas" deganlaridek, insonning o'z mehnati, harakati ortidan kelgan ne'matga hech narsa teng kelmaydi. O'zgan bergani chin dildan chiqqandek tuyulsa-da, baribir ortida minnati bo'ladi deyilyapti. Shu o'rinda Hotam obraziga ham ta'rif berib o'tilsa, maqsadga muvofiq bo'ladi. Badiiy adabiyotda Hotam saxiylik, qo'li ochiqlik bilan shuhrat qozongan obraz sifatida ishlatiladi. Demak, ana shunday bag'rikeng Hotamning ham insonlarga qilgan saxiyligi qachonlardir barham topadi. Sa'diy insonlarga bir umr muruvvat kutib yashab bo'lmasligi to'g'risida saboq beradi.

Talabalar hayotiy tajribasizliklari tufayli bu masalalarni birdan anglab yetmasalar-da nazariy jihatdan ilg'ab olishga harakat qiladilar. Ularning ma'nadan tafakkuri ana shunday tarzda yo'naltirilganligi adabiy ta'limning katta yutuq'idir. Bu keyinchalik o'z samarasini berishi aniq.

Minbarning poyida tursa ham eshak,

Tarbiya yuqmaydi, bo'lmaydi odam.

Tarbiya ko'rmayin ulg'aysa kishi.

Eshak bo'lib qolur yuzga kirsam ham.

She'r o'qib berilgach, talabalarning diqqati matnning mazmuniga qaratiladi va zavq bilan qaytadan aytiladi. She'roziy farzand tarbiyasi masalasiga alohida e'tibor qaratadi. Inson zoti o'zining ongilligi, aql-farosati va tarbiyasi bilan boshqa tirik jonzorlardan farq qilib turadi. Yoshligidan tarbiya ko'rmagan shaxs qarigan chog'ida ham o'sha tarbiyasizligicha qoladi, vaholanki, ushbu kimsa eshakka qiyoslanayapti. Eshakni qanday jonzorligi barchaga ma'lum. Tarbiyasiz insonda eshak bilan farqli biron jihat bo'lmas ekan. Shu sababdan, ota-onalar farzand tarbiyasiga mas'uliyatli bo'lishlari darkor. Shuning uchun ham u kishi qadri, insonni insonlik sharafini yerga uradigan ta'ma, hasad va shunga o'xshash past odatlarni qattiq qoralaydi. Bobomiz doimo odamiylik fazilatlarini o'zida mujassam etgan kishilarni ulug'laganlar, fe'l-atvoridagi chaqimchilik, dangasalik,

ochko'zlik kabi yomon illatli kishilardan ehtiyot bo'lish kerakligini uqtirganlar:

Olib borma shohga ta'mali so'zing,
Ta'mani yo'qotganda shohsan o'zing.
Jirkanchdir xor bo'lib topishgan ovqat,
Qozon to'lur, ammo or bilan faqat.

Insondagi yomon xislatlarni orttiradigan, uni hatto yolg'onchilik, o'g'rilikka boshlaydigan, dag'dag'a, janjal chiqarib, inson sharafini pastga uradigan mayxo'rlikni ham qattiq qoralagan shoir: "Asali arzimas nishi-zahriga" deydi. Sa'diy hayotda mardonavor mehnatga, rostgo'ylikka, bilim, hunar orttirishga chaqiradi. U tekinox'rlar va zolimlarni ayovsiz fosh qilib, hammaga ozor beruvchi zolim kishidan ko'ra odam yukini yengil qiluvchi ish hayvonlarini afzal ko'radi. Ushbu hikmatga boy falsafiy fikrlar talabalarda odamiylikka xos, tarbiyaviy jihatlarni shakllantiradigan, bir qator ijobiy sifatlarni kamol toptiradigan, ulug'vorlikka undovchi asarlardir. Bunday hikmatlar yoshlar tarbiyasi, ularda insoniylik va oliyanoblik kabi fazilatlarini shakllantirishda katta ahamiyatga ega:

Kimga yoshlikdan berilmas odob,
Ulg'aygach, bo'ladi baxtsiz, dili g'ash.
Ho'l novda egilar qay xilda egsang,
Quruqni to'g'rilar faqat o't-otash.

She'r o'qib berilgach, talabalarga odob va yaxshi xulq haqida soddagina tushuncha beriladi. "Odob" so'zining lug'aviy ma'nosi hadislarida aslida yaxshi xulq, yaxshilik degan ma'nolarni anglatar ekan. Odob shunday bir gavhardirki, u har qanday o'rinda kattaga ham, kichikka ham birday yarashadi, o'zgalarga yoqimli ta'sir ko'rsatadi. Shuning uchun ham bobomiz odoblilikni go'zal xulqda deb bilganlar. Chunki insoniy fazilatlarini o'zida mujassam etolgan kishidagina boshqa insonlarga ham yaxshilik yetadi, kun kelib o'sha yaxshiligi o'ziga qaytadi, jamiyat rivojlanadi, deydi. Talabalarga inson hayoti davomida ko'plab ezgu amallarni bajarishi kerak ekanligi, natijada oliy mukofotlarga erishishi mumkinligi aytiladi. Yaxshilikni barcha atrofdagilarga bevosita, ustozlariga, ota-onasiga, bobo-buvilariga, do'stlariga qilish mumkinligi uqtiriladi. Shayx Sa'diy tarbiya bilan birga ta'lim jarayoniga ham be'tibor bo'lmaydi:

Agarda muallim bo'lsa beozor.
Darsxonani qilgay bolalar bozor.

Barchamizga ma'lumki, tarbiya bilan birga ta'lim masalasi ham dolzarb sanaladi. Bolalar sifatli ta'lim olishlari uchun qulay sharoit va mahoratli pedagog vositasida dars tashkil qilinishi kerak. Bugungi kunda talabalar orasida ustozning tanbehlaridan qo'rqib dars qiluvchilar ham yo'q emas. Shoir dars o'tayotgan o'qituvchining darsni nazorat qilishiga o'xtaladi, o'quvchilarga ortiqcha erkinlik berilsa, g'ala-g'ovur ko'tarilishi, ularga ta'lim berishda qattiqqo'llik ham yetarlicha ahamiyatga egaligi ta'kidlanadi. O'qituvchi darsini shunday muhit yaratgan holda o'tishi kerakki, o'quvchi tushunmagan narsasi yuzasidan savol berishga qo'rqmasin shu bilan birga darsni muhim jarayon sifatida his qilsin va ortiqcha shovqin ko'tarmasin. Ta'limda qattiqqo'llik va shavqat yonma-yon turishi kerak. Bu o'quvchilar mukammal ta'lim olishlari uchun muhim asos sanaladi. She'roziy hikmatlarida oliy ta'lim sohasi haqida ham gapirib o'tadi. "Istamay mutolaa qilayotgan talaba – qanotsiz qush". Bir ishga inson mehr qo'yib chin dildan bajarmasa, u ishning natijasi a'lo darajada bo'lmaydi. Qo'l uchida qilingan ish ko'ngildagidek chiqmasligi tabiiy hol. Talabalar ham o'zlariga berilgan

topshiriq, mavzuni mehr bilan o'rganishmasa mukammal bilimga ega bo'la olishmaydi. Kelajakda sohalari bo'yicha ishlaganda, kasbiy faoliyatida ko'p bora qoqilishadi. Istamasdan shunchaki dars qiladigan talaba bejizga qanotsiz qushga qiyoslanayotgani yo'q. Qushlar qanotlari yordamida parvoz etishadi, qanotlari bo'lmasachi? Xo'sh qushning qanotsizi qanday bo'ladi? Birdan-bir vazifasi bo'lgan uchishni ham eplay olishmasa, unday qushlarga qushlar safdoshlari safida o'rni bo'ladimi? Albatta, yo'q. Majburlikdan, baho yoki o'qituvchilar uchun o'qiydigan talabalar ham xuddi shu qanoti yo'q qushlar singari jamiyatda o'rniga ega bo'lmagan, qadsiz inson sanaladilar. Shunday ekan, inson kitob bilan hamnafas bo'lmog'i lozim, yo'qsa mevasiz daraxt singari odamlarga nafi tegmaydi. Oliy o'quv dargohini tamomlab bir kasbning egasi bo'ladigan talabalar vaqtida o'qishlari, kasbi uchun zarur bo'lgan bilim va malakalarni mukammal egallashlari zarur. Axir, ular vatanimizga munosib xizmat qiladigan, o'z kasblarining chinakam ustalari bo'lib yetishishlari darkor. She'roziy talabalar misolida jamiki insonlarni o'z ishlariga qunt, mehr va mas'uliyat bilan yondashishlariga da'vat etadi. Inson dunyoga kelib o'zidan yaxshi nom qoldirish uchun foydali amallar bilan mashg'ul bo'lmog'i lozim. Adibning aytishicha:

Erta kun arpaga zor bo'lmay desang.
Bu kun ek, shoyadki, bug'doy non esang.

Insonning ertasi bugundan boshlanadi. Bugungi kunini besamar o'tkazgan kishining kelajagi tashvish va iztiroblarga to'la bo'ladi. Hayotda har bir insonning o'z riziqi, nasibasi belgilangan, kimgadir ko'p yana kimgadir kamroq, uning miqdori esa o'zi qilgan harakatga bog'liq ekanligi ta'kidlangan.

Harchand o'qibsan – bilimdonsan,
Agar amal qilmading – nodonsan.

Talabalar hikmatning mazmunini o'z idroklari doirasida tushinishadi, albatta. Avvalo hikmatning asl ma'nosini chaqish uchun unda ishlatilgan "bilimdon" va "nodon" so'zining ma'nosi kengroq tahlil qilishlari zarur. Chunki ular bu so'zni shunchaki be'tibor eshitishgan bo'ishlari mumkin. Biroq ular "dono" so'zini juda yaxshi bilishadi. Talabalar "nodon" so'zini birinchi navbatda "dono" so'zi bilan birgalikda parallel ravishda izohlaydilar. Aqlli, farosatli, bilimli kishilar dono, aksincha, yaxshini yomondan, yomoni yaxshidan ajrata olmaydigan imsiz, fahmsiz kishilar esa nodon deb baholanadi. Shundan so'ng talabalar ko'p o'qib, o'rganib yetuk bilimga ega bo'lish mumkinligini, biroq bu egallagan bilimlarini amaliyotga joriy qilmaslik haqiqiy nodonlik ekanligini his etishadi. Sa'diy bobomiz ana shunday nodonlik to'g'risida nasihat qilganlar.

Xullas, ma'naviy yetuk insonni tarbiyalab voyaga yetkazish davlat siyosati darajasiga ko'tarilgan hozirgi davrda buyuk mutafakkir Sa'diy Sheroziy ijodidagi ma'rifiy g'oyalar, pand-o'git va yo'riqnomalar biz uchun mukammal dasturilamal bo'lib xizmat qiladi. Shu sababli ta'lim jarayonida bunga alohida e'tibor qaratish pedagoglarning muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Buni bevosita badiiy adabiyot orqali amalga oshirish mumkin. Chunki badiiy asarlar o'quvchi ongiga yetarli darajada o'z ta'sirini ko'rsata oladi. Ayniqsa, mumtoz adabiyotimiz namoyandalarning asarlarini o'rganish, ularda aks ettirilgan umuminsoniy g'oyalar komil insonni tarbiyalashni tashkil etadi. Bu bugungi kunimiz uchun ham dolzarb masala sanaladi.

ADABIYOTLAR

1. Sa'diy Sheroziy. Guliston. –T.: "Yoshlar nashriyot uyi", 2018. – 153 b.
2. Sa'diy Sheroziy. Guliston. Bo'ston (to'plam). –T.: G'.G'ulom, 2021. – 264 b.
3. Йўлдош Қ., Йўлдош М. Бадий таҳлил асослари. – Т.: "Камалак", 2016.–264 б.
4. G'afforova T., Nurullayeva Sh., Haydarova O. Boshlang'ich sinflar uchun ona tili va o'qishdan didaktik materiallar. – Toshkent: "Ilm zijo", 2004.

-
5. Rahimova G. Ona tili va adabiyot (Bolalar adabiyoti). – Samarqand: SamDU, 2022. – 308 b.
 6. Йўлдошев Қ. Адабиёт ўқитишнинг илмий-назарий асослари. – Т: Ўқитувчи”, 1996. – 192 б.
 7. Quronov M. Milliy tarbiya yo‘riqnomasi. G‘arb va Sharq tarbiyaviy tajribalari namunalari tahlili // Xalq ta‘limi. 1993. 8-son, 6-10-b.
 8. www.pedagog.Uz
 9. www.Nadlib.uz (A.Navoiy nomidagi O‘z.MK)
 10. www.ziyonet.Uz